

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ

Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi maatalousmaan kipsikäsittelyyn vuosina 2020–2025 myönnettävästä tuesta annetun asetuksen muuttamisesta

Esityksen mukaan maatalousmaan kipsikäsittelyyn vuosina 2020–2025 myönnettävästä tuesta annettu valtioneuvoston asetus (510/2020, ja muutos 160/2022, kipsiasetus) tulee päivittää uuden maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen vuoksi. Kyseessä olisi kipsiasetuksen tekninen muutos, jossa viittaukset tarkistettaisiin. Käytännössä tämä tarkoittaisi päivitystä neljään pykälään.

Hallituksen vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annettu laki huomioi monipuolisesti asetuksen muutoksen vaatimukset ja tavoitteet. Asetuksen tavoitteena on mahdollistaa vesien- ja merenhoidon tavoitteiden täyttäminen tehostamalla kipsikäsittelyä. Esityksessä huomioidaan tuen myöntämisen edellytykset sekä tukiviranomaisena toimivan Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY-keskukset) rooli. Tukea koskevan asetuksen muuttamisella varmistetaan omalta osalta vesien- ja merenhoidon tavoitteiden saavuttaminen. Esitys huomioi säännökset muun muassa EU:n valtioneuvoston päätösten noudattamisesta, rajoitukset tuen myöntämiselle, tuesta, tuen hakemisesta ja tuen myöntämisen edellytyksistä ja tuen määräytymisen perusteista.

Tuki mahdollistaa peltojen laaja-alaisen kipsikäsittelyn toteuttamisen. Maatalouden kipsikäsittelyä kohdennettaisiin edelleen Saaristomeren valuma-alueen lisäksi myös eräille muille alueille, jotka täyttävät kipsiasetuksen 6 §:n vaatimukset. Näitä alueita on Satakunnan, Etelä-Pohjanmaan, Pohjanmaan, Pohjois-Pohjanmaan, Kaakkois-Suomen, Hämeen ja Pirkanmaan ELY-keskusten toimialueilla. Lisäksi kipsikäsittelyä kohdennettaisiin Varsinais-Suomen ja Uudenmaan ELY-keskuksen niille alueille, joille ei tähän mennessä ole kipsikäsittelyä tehty ja jotka täyttävät kipsiasetuksen vaatimukset.

Maatalouden merkitys merialueita ja sisävesiä kuormittavana maankäyttömuotona Suomessa on huomattava. Pelloille, vesistöjen varteen ja vesistöihin kohdistetut vesiensuojelutoimenpiteet eivät ole vähentäneet maatalouden ravinnekuormitusta riittävästi, vaan uusia tehokkaampia ja paremmin kohdennettuja menetelmiä tarvitaan. Kipsi on useissa tutkimuksissa todettu tehokkaaksi ja turvalliseksi menetelmäksi pelloilta huuhtoutuvan eroosioaineksen ja fosforin sitomiseksi. Kipsin on todettu vähentävän eroosioaineksen, kiintoainekseen sitoutuneen fosforin sekä liuenneessa muodossa olevan fosforin huuhtoumaa. Peltojen kipsikäsittelyn etuna on menetelmän kohdistuminen pellon pinta- ja muokauskerrokseen koko käsiteltävän pinta-alan puitteissa.

Suomen Vesiensuojelun Keskusliitto pitää valuma-alueiden peltojen kipsikäsittelyä erittäin tärkeänä toimena tavoiteltaessa vesistöjen hyvää tilaa. Siten muutosehdotus maatalousmaan kipsikäsittelyyn vuosina 2020–2025 myönnettävästä tuesta annetun asetuksen muuttamisesta on merkittävässä roolissa vesien tilan parantamiseksi. Kipsin levitys maatalousmaalle on osa vesiensuojelun tehostamisohjelmaa ja Suomen kestävä kasvun ohjelmaa.

Valtioneuvoston asetusluonnoksen perustelumuihistiossa määritellään tarkemmin kipsin levitystä koskien muun muassa kipsikäsittelyyn liittyvät määritelmät, tukihakemuksen sisältö ja tuen myöntämisen perusteet sekä ELY-keskusten tehtävät ja vastuut.

Asetusta koskevassa perustelumuiustiossa on eritelty asetukseen liittyvät tarpeet ja tavoitteet, huomioitu EU- ja kansallisen tason lainsäädännön sekä esityksen taloudelliset, ympäristö- ja organisaatiotason vaikutukset. On tärkeää, että uusien vesiensuojelumenetelmien laajaperäistä käyttöä tuetaan edelleen tukimuodon kautta.

Perustelumuiustiossa tavoitteena on myös laajentaa toimijoiden ja sidosryhmien tietämystä kipsikäsitteystä ja sen merkityksestä maatalouden vesiensuojelutoimenpiteenä. Tavoitteena on myös tehdä kipsikäsitteystä ja sen tarjoamat mahdollisuudet laajemmin tunnetuksi. Informaatio-ohjaus tukisi edelleen vesienhoidon ja merenhoidon tavoitteiden saavuttamista. Informaatio-ohjauksessa alueelliset vesiensuojeluyhdistykset tulisi ottaa mukaan tietämyksen ja ohjeistuksen jakamisessa. Tällä varmistettaisiin maatalouden uuden ryhmäpoikkeusasetuksen 22 artiklan 6 kohdan alakohdan 3 sisältämä velvoite jäsenvaltiolle varmistaa, että neuvontapalvelun tarjoaja on puolueeton ja vailla eturistiriitoja.

Nykyisin maatalouden vanhan ryhmäpoikkeusasetuksen 9 artiklan 2 kohdan mukaan tuen julkaisemisen kynnysarvo on 60 000 euroa. Näitä kynnysarvojen ylittäviä tukipäätöksiä on ollut tähän mennessä sängen vähän. Maatalouden uuden ryhmäpoikkeusasetuksen artiklassa 9 säädetään julkaisemisesta ja tiedottamisesta. Sen 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava tietojen julkaiseminen komission avoimuusmoduulissa tai kattavalla valtiontukisivustolla kansallisella tai alueellisella tasolla muun muassa liitteessä III tarkoitettusta kustakin yksittäisestä tuesta, jonka suuruus ylittää 10 000 euroa, kun kyseessä ovat maatalouden alkutuotannon alalla toimivat tuensaajat. Lisäksi kohdassa säädetään, että tiedot on julkaistava kuuden kuukauden kuluessa tuen myöntämispäivästä. Perustelumuiustiossa on esitetty kaikkien saajien julkaisemista, vaikka tuen suuruus ei ylittäisi 10 000 euroa. Tätä perustellaan hallinnollisen taakan pienenemisellä. Suomen Vesiensuojelun Keskusliiton kanta on, että tukien julkaisemisessa on syytä noudattaa ryhmäpoikkeusasetuksen rajaa julkaistavista tuista. Tällä ei ole käsityksemme mukaan juuri laisinkaan merkitystä hallinnollisen taakan osalta. Kaikkien tukien julkaiseminen voi joissakin tapauksissa aiheuttaa hankkeesta vetäytymisen, näin vesiensuojelutavoitetta ei saavuteta.

Suomen Vesiensuojelun Keskusliitto pyytää huomioimaan vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain muutosehdotuksessa sekä Valtioneuvoston asetuksessa koskien maatalousmaan kipsikäsitteilyyn myönnettävää tukea erityisin painoarvoin seuraavat tekijät:

Kipsin levitystä koskevissa rajoituksissa tulee huomioida myös kipsin käyttökielto järvien valuma-alueella. Kipsin sisältämä sulfaatti saattaa lisätä rehevien järvien pohjasta vapautuvan liuenneen fosforin määrää ja näin johtaa lisääntyneeseen rehevöitymiseen. Levitysrajoitus koskee myös luomutuotannossa olevia peltoja. Kipsiä ei tule myöskään levittää syyskylvöiselle suorakylvöpellolle orastumisen vaikeutumiseen liittyvän riskin takia.

Jatkossa vastaava tukimuoto tulee sallia myös muille innovatiivisille vesiensuojelutoimille, jotka riittävän kattavissa valuma-alueen tutkimuksissa todetaan tehokkaiksi ja turvallisiksi ja jotka eivät vielä ole mukana ympäristökorvausjärjestelmässä. Tällaisia menetelmiä ovat muun muassa jo metsäteollisuuden sivuvirtoina syntyvät kuitulietteet sekä rakennekalkki. Tämä vaatii uusien tarkentavien säädösten laatimisen asetuksen muodossa.

Kokonaistavoitteena on kipsin levittäminen noin 100 000 peltohehtaarin pinta-alalle vuosien 2020–2025 aikana siten vähentäen valuma-alueelta vesistöihin ja mereen tulevaa fosforikuormitusta. Valtioneuvoston joulukuussa 2021 hyväksymiin vesienhoitosuunnitelmiin 2022–2027 sisältyy toimenpide kipsin peltolevityksestä. Suomen Vesiensuojelun Keskusliiton kannan mukaan kipsilevitystä tulee jatkaa koko vesienhoitosuunnitelmien toimenpideajan.

Pyytäisimme laajentamaan asetuksessa tuetun kipsikäsitteilyn myös muille käsitteelyyn soveltuville alueille erityisesti, jos Saaristomeren tavoitealueella pinta-alatavoite ei täyty ja siten Vesiensuojelun tehostamisohjelman kipsikäsitteelyyn varattua rahaa jää käyttämättä.

Kipsin levityksen vesistövaikutusten seurannassa tiedon tuottaminen tulee varmistaa. Seurantapalvelujen hankinnassa tulee myös huomioida toiminnan jatkuvuus. Seuranta tulee hankkia toimijoilta, joilla on osoitettu pätevyys ja toimintaedellytykset pitkäaikaisten seurantojen toteuttamisesta.

Helsingissä 24.3.2023

Hannu Moilanen

Toiminnanjohtaja